

درامای ئاریا یان کاتبه فیروژدان

* دارا ئەحمەد *

هەندیک کات بێردەگەمەوه گومانم ئەلا پەیدادەبێ درامای ئاریا بەراستی بیریاری راگرتنی پەخشکردنی درابێ و هیچ دەستیکی ئەنقەستی ئەپشتەوه نەبێ - بەئێ هیرشی هەندیک پیاوی دینی کۆنە پەرستی ئیسلامی بۆسەر دراماگە شانۆگەریی نییەو ئە سەکۆی پەرستگاکانەوه دەستپێکرد - بەلام ئەراگرتنی پەخشکردنەگە ئەلایەن یەکییتی نیشتمانی - قوربانتبم ئەو سۆشیال دیموکرات و شۆرش نۆی گەنەگەمان! - (کە بە برا بەشی ئەگەل پارتی!) دەسەلاتداری هەریەگەن چی دەگەیهنێ!

ئایا ناگری بلیین کەسە دەسەلاتدارەکانی نیو یەکییتی هیشتا زۆریەیان ئە کۆنە ئاغا یەکانی پاشماوەی دەرەبەگایەتی و بۆرژوا هەرە کۆنە پەرست و نەدیوید یەکانی کوردستان پیکهاتوونەو ئە قازانچ و بەرژووەندییە تاکرەوی و خۆپەرست و دواکەوتوووەکانیان دا نییە بزووتنەوهی سکۆلاریستی بەرەو پیشەوه بچێ و دەبێ بەبیانووی بێ یان بێ بیانوو ماوه ماوه زۆریە ئەو مافو نازادیانە پیشیلەبکەن کە دەبنە هۆی چاوەکرانەوهو پیشکەوتنی جەماوەرو هەنگەرانیەوه ئە دەسەلاتی گەندەل و خێلەکیی و بەدین ناوودەبوو!؟

ئایا یەکییتی خۆیان وەگەسەلات کە پێویستە (وەک باوەو دەیلین!) ئاسایش و مافو نازادییەکانی خەتک بپارێزن چیتەر ئەو توانایەیان ماوه یان خۆیان لەبەر چاوەچنۆکیی و بەیەگەوهەنانی سامان دەرەفتیان نییە و دەیانەوی شەری تیرۆریست و کۆنە پەرستەکانی نیو پەرستگاگان بە جەماوەر بکەن!؟

ئایا تۆ بلیی دەسەلاتی یەکییتی ئەم راگرتنی پەخشە بۆ ئەوه نەبێ کە بە پارتی بلی: (ئەگەل ئەوهی کوردساتو سەرتاپای میدیای یەکییتی بە کۆمپانیایو بازاری وو شەهههه ئەسەرتوانستی مادیی حکومەتە بەلام شێوهو ناوەرۆکی پەخش و بەرنامەکانی ئەژێرنا راستە هزر و سیاسەتی یەکییتی بەرژووەههه و سەرتاپای ژیان ئە سلیمانی تەنیا لەبەر دەستی یەکییتی دایە وەک چۆن هەولێر هەمووی ئە قەلاتی هەزاران ساڵ تەمەنەوه تا دەگاتە شاری خەونەکان و مەونەکان بە تەنیا لەبەر دەستی پارتی دایە)!؟

ئایا تۆ بلیی دەسەلاتی یەکییتی کە دەسەلاتیکی ناوچەگەرە و ئەو راگرتنی پەخشە نەکردبیتە تاکتیکیک بۆ پرۆیاگەندەکردن بۆ بەرزکردنەوهو بەگرنگ پێشاندانی بەرەمەگە وەک درامایەکی سەرکەوتوووی شارەگە بۆ بەکارهێنانی ژەهری شارچیییتی ئەبەرەمبەر ئەو شەپۆلە گەورە فەرەهنگییە کە ماوەیەگە هەموو ئەو شانازییە شارچیییتی فەرەهنگییە شاری سلیمانی - هەر ئە زمانەوه تا دەگاتە سیاسەت - رەتکردۆتەوه .. کە زۆر جار یەکییتی خەتکە سادە و ساکارەکی سلیمانی بەو ناوچەگەرییتی ژەهراوی و نەخۆش و سەرلێشیواو کردوو تەنانەت هەندیک جار ئە روانگەییەکی زۆر دەسەلاتخوازانە هەندیک ئە خەتکی شارەکانی تریشی هەندەخە ئەتاندوو و وای پێشاندوو هەر تەنیا ئەو شارە شۆرشگێر و پیشکەوتوو و دەبێ هەموو کورد بەو زاراوه بەرتەسکە سلیمانی بنووسن و بناختن و ئە نەجامدا کوردی سلیمانی بەدەردی عەرەبە شارچیەکانی موسل بیا!؟

یان ئەتۆ بلیی هەندیک کەس ئەدەسەلات ئەگەل یەک یان هەندیک ئەو کەسانە ئەو درامایە کاریان کردوو بەیەگەوه ئەو

نەخشەى راگرتنى درامايەيان دانەنابى بۇ بازاردان پىيى لە پىتتاو ھەندىك بەرژەوھەندىيى (ناوبانگ و پارەپەيداكردن) ؟!

ئىدى ئەگەل چەندىن تۆ بىلىتىر و پىرسىيارى تىرىش كە ھەر ھەموويان ئەم خالانەى خواروھە دوستدەبن :

• بە بىرۋاى مەن ئەوھى ئەو چەند بەشەى درامايى ئارىي دىتتى ناتوانى بلى درامايەكى سەرکەوتتو بوو يان سەرکەوتتو دەبى - تەنيا ئەگەر بەشەكانى دواتر درامايەكىتر بى - ، درامايە كۆنەكانى كوردى ئەگەر كات و باروودۇخەكان ئەبەرچاوبىگىرەن زۆر لە درامايەكانى ئىستاو بە تايبەتەش ئەم درامايە زۆر بە پىزىترو سەرکەوتتووتروون لە ھەموو رووھەكان .

• ئەم درامايە سنوورشاكاندن و داھىنانىكى ھونەرىي و ئەدەبىي بەگشتىي كۆمەلەيەتتى و سىياسىي بەتايبەتتىي دوستنەكرد تا كۆنەپەرستان و بەرژەوھەندىيەپەرستانى دەسەلات بە ھەردوو جىزبەكەوھ بەتايبەتەش دەسەلاتى سىلمانىي لىيەتسى و رايىگىرەن بۆنەوھى نەوھك ھونەرو رشتەكانىترى رۆشنىبىرىش بىنە رىزەوئىكى پىنچەوانە بەناراستەى خراپەكارىيەكانى سىستەمى دەسەلات .

• ناكىرئ دەسەلات باوھرى وائى كە بەم راگرتنى پەخشە ئىدى دراماكە بىنېز دەبى و بەبى ئەوھى كەس بە وەلام بى بەسەرىدا تىدەپەرى و جارىكىتەش لەسەر رووى تەلەفەزىۋنەكان نابىندىرتەوھ .

• ئەم درامايە ئەك ھىچ جۆرە ھىرشىكى نەكردۆتە سەر دىن بەئكە وەك زۆرەى بەرھەمە رۆشنىبىرىيەكانى كوردى بە دىن ئالوودە بووھە ھەر خۇدى ستافىدراماكەش لە نووسراوئىكىان خۇيان دەئىن ئەوان ھىرشى سەر دىنىيان نەكردوھە و بە پىرۆزىش ئامازە بە دىنى ئىسلام دەكەن جا نازانم دەيانەوى ماستاو بۇ كەسانى دىنىي و دەسەلات بەكەن يان وەك تاكتىكىي بىزەوھەر ئەو قەسەدەكەن كە زۆرىك لە رۆشنىبىر و سىياسىيەكان ئەو قسانە دەكەن كە گوايە دەبى ووردە ووردە بە خىرايى كىسەل كۆمەل بگۆرەن بەلام خۇيان بە خىرايى بىزەمژك خۇھەئدەن ، دىيارە ئەگەر ھىرشىش بەكاتە سەر دىن ھەر راست نىيە رابگىردىرئ چوئكە راگرتنى درامايەك وانا نەبوونى سادەترىن مافى ئازادىي رادەرىپىن . تا ئىستا ئەوھە كەسانى دىندارن ئەك ھەر ھىرشىيان كردۆتە سەر ھەموو شىتەك كە ئەگەل خۇيان ئاكونچى بەئكە چەندى بۇيان بەكرى رىگا لە ھەر كەسىكى دەروھى خۇيان دەگىرەن بىرۋىچوون و ھزرى خۇي بلاوئىكاتەوھ يان بىھوئى وەك كەسىكى پىتەكەوتتووخواز و مروقىپەرۋەر و يەكسانىخواز بئى .

• ھىزىكى ئەوتتى رىكخراو و بەھىزى كۆنەپەرستە ئىسلامىيەكان لەبارى ئىستادا بوونى نىيە تا بتوانى پانەپەستۆ بەغاتەسەر دەسەلاتى ھەرىم و يەكىتتىي بەزۆر بىرارى راگرتنى پەخشى ئەو درامايەيان پىدەن .

• ئەوانەى لە پەرستگان ھىرشىيان كىردەسەر دراماكە و ھونەرمەندەكانى كەسانىكەن ئەك ھەر ھىزو پىنگەيەكى ئەوتتۇيان نىيە بەئكە زۆركات بوونەتە جىگاي گائەتى خەئكىكى زۆر لەئىنو كۆمەل . كەواتە ناتوانن بىنە ھۆكارىكى سەرەكىي بۇ دەركردنى بىرارى دژەئازادىي و كۆنەپەرستانەى لە بابەتى راگرتنى درامايەك ئەگەر دەسەلات خۇي نەيەوئ .

لە ھەمووشى كۆستبارتر ئەوھىيە كە ئەئىنو تەمتومانى ئەو شانۆگەرىي راگرتنى پەخشى درامايە چەند دىاردەيەكى قىزەونى وەك ئەمانەى خواروھە راشكاوانەتر دەركەوتن بەبى ئەوھى

بەدەيەنەرانىيان شەرىمەك لە خۇيان و لە مىللەت بەكەنەوھ .

• يەكىتتىي و دەسەلاتى ھەرىم ئەم سەردەمەش كە پىروپاگەندەى دىموكراسىي و ماف و ئازادىيەكانى جەماوەر دەكەن بۇ خەئكىيان چەندپاتەكردەوھ كە ئەك ھەر گۆئ لە جەماوەر ئاگىرەن و پىرسەخەسووانەيەكىشىيان پىناكەن بەئكە ئەگەر ئارەزوويان لىبى ئەو مژدە و ئاگادارىي و ھەرىيانەى پىشياندەن بەبى ھىچ ئاگادار كىردنەوھىيەك لىيەپەشىماندەبنەوھە و رايەدگىرەن چوئكە ئەوان جەماوەر بە كۆيلە دەزانن و مافى لىپىسىنەوھىيان پىرەوانابىنن - وەك ئەوھى كە بەبى ھىچ ئاگادارىي و بىيانوھىتانەوھىيەك بۇ جەماوەر دراماكەيان راگرت - بەئى دىيارە دەبى ئاكار و رەوشتى دەسەلاتىكى سۆسىيال دىموكراس و سكوئارىست و چەپ و ناسىۋونائىست ئەسەردەمى جىھانگىرىي و ئازادىيەخىشىي و خۆشگوزەرانىي جىھانى سەرمايەدارىي ژىر سەركردايەتتى ئەمەرىكاي نەرمونۆئترىنو ناسوودەترىن وولاتى جىھان ھەر ئاوەھابى !

• ستافى دراماكە لە نووسراوئىكىان ئامازە بوھە دەكەن كە ئەوان ھىرشىيان نەكردۆتە سەر دىن وەك ئەوھى كە ھىرشىكردنە سەر دىن بۇھە بى و نابى بە ھىچ بابەت و كلۆجىك ھىرشى بەكرىتە سەر . ناكىرئ و لەخۇيان راناپەرمون بىلەن ئەى بۇ دىن رۆژانە بەدەيان جار ئەك ھەر ھىرش دەكاتە سەر خەئكى ھونەرمەندو تەواوى رۆشنىبىران بەئكە ھىرش دەكاتە سەر سەرتاپاي كۆمەل

و كەسپكەش وەلامىيان بىداتەوۋە چەندى بۇيانبىكرى بە زووترىن كات و بەدېندانەتەرىن شېۋە تىرۋورى دەكەن ؟! ناخۇ ئۆزىكى ستافى درامايەك ئاۋەھا بى دەبى دراماكە چۈن بى و ناخۇ گەلىك ھونەرەندەكانى ئەوانە بن دەبى ئازادىي و ئاسوودەيى و ئاشتىي و گۈزەرەنەكەي لەچ ئاستىكەدەبى !

• گروپىك بەنىۋى < گروپى ئازادى بۇ درامى (ئارىيا) > لە راگەياندىنىكىياندا دەئىن : (ئەو داۋايانەي كە لە دادگا تۆماركراون لەسەر كەسانى بەشدار لە نامادەكردن و پىشكەشكردنى ئەم درامايە، پوچەل بىكرىنەوۋە و كەنار بىخرىن .) من لەلايەن خۆمەوۋە جگە لەو خائەي سەرەوۋە كە خستەنەئىو كەوانەيەك پىشتىۋانى تەۋاۋى خۆم بۇ تەۋاۋى تىپروانىن و خائەكانى تىر ئىۋو بىياننامەكەو ئەو گروپە رادەگەيەم .. بەلام نازانم دەبى ئەو گروپە چۈنرىگايان بەخۇيانداۋە و دەيانەۋى رىگا لەخەئك بگرن و - با ئەو خەلكە دوژمنىش-بى- داۋاكانىيان پوچەل بىكرىنەوۋە و كەنار بىخرىن كە لە دادگا لەسەر كەسانى بەشدار لە نامادەكردن و پىشكەشكردنى ئەم درامايە تۆماريان كروۋە .. ئەوۋە لە كاتىكدا خۇيان بە گروپى ئازادىي دەزانن و بانگەشەي ئازادىي دەكەن، ئەوۋە چ ئازادىيەكە بەبى دادگايىكردن و بە دىدگايەكى سىياسىي داۋاي خەئك پوچەل بىكەنەوۋە كە لەھەمانكاتدا خۇشيان دەئىن : (بىريارى راگرتنى پەخشى دراماكە بىريارىكى سىياسىيە و پىچەۋانە و دژايەتى ھەيە لەگەل ئازادى بىريۋاۋەر) .. لەلايەكىتر نەگەر لەترسى ئەۋەي كە دادگا نەك ھەر دادگايەكى دادۋەرەنە نىيە و ياسا و رىسكان جىيەجىناكرىن بەلكە دەستور و ياساگەئىكى خراب و دۋاكەتۋوانە ھەيە بۇيە داۋاي پوچەل كروندەۋى داۋاكان دەكەن ئەۋا پىۋىست ناكە ئەم داۋايە بىكرى چۈنكە(جگە لەۋەي ۋەك گوتمان ناكرى مافى داۋاتۆماركردن لەكەس بىستىيەۋە) كە دەسلەتتىك خاۋەن ئەو جۋرە دادگا و دادۋەرىيە بى گۋى ئە كەس ناكرى و پىۋىستە بگۋردى و دەستور و ياساگەئىكى ئاۋەھا دابىرئىرئى و دابمەزىرئى كە دادپەرەرانە بى و بە دۋاي ماف و ئازادىيەكانى خەئكەۋەبى.. جا ئەۋكاتىش ھەر ناكرى مافى داۋاتۆماركردن زەۋت بىكرى بەلكە با ھەموۋ داۋايەك بە رىچكەيياسىي خۇيدا بروا و تاۋانباركراۋ بەپىي سەلماندىن يان نەسەلماندىن تاۋانەكە يان تاۋانەكان لەسەرى بىريارى لەسەر بىدىرئى .

• خەئكىكى زۇر ئەوانەي خۇيان بە بەرھەئىستكارى حكومەتۋ ئەم سىستەمەي ژيانى كۆمەئى كوردستان دەزانن و تاۋاناي نووسىنيان ھەيە زۇر بە سادەيى لەجىياتى ئەۋەي بۇ بابەتتىكى ئاۋەھا لەسەر خۇدى بابەتەكە بنووسن ھەئدەستىن بابەتەكە دەشپونىن و ناتوانن بە شېۋە و جۆرىكى زانستىانە ئىبىكۆئنەۋە و رەخنى رىشەيى لە دەسلەتۋ ھىزە كارىگەرەكانى كۆمەل بگرن كە پەيوەندىيان بە بابەتەكەۋە ھەيە بەلكە بەشپوۋەيەكى بىسەرۋەبەر لە گۆشەنىگاي تەسك تەسك رەخنەدەگرن و بابەتى يەكتر دەجۋنەۋەو سەرنەنجام ناتوانن پائەپەستۋىيەكى ئەۋتۋ بىخەنە سەر حكومەتۋ لاىەنە پەيوەندەدارەكان كە نەگەر سوۋد و ئەنجامىكى باششى نەبى ئەۋا بەلايەنى كەم پىنوۋسبەدەستانى دەسلەت بە نووسىنەكانىيان پىنەكەنن .

• زۆرىيە ئەۋ ماپپەرۋ روژنامانەي لەسەر بابەتى لەمجۆرەۋ ئەم بابەتە شتىيان بلاۋكردۋتەۋە ئەۋا بە ناۋى ئەۋەي گۋايە پارىزگارىي لە (ئازادىي رادەرىپىن) دەكەن - كە بە راستىي سەريان لە ئازادىي رادەرىپىن شىۋانداۋە - گرقتى ئەۋەيان نىيە كە چى بلاۋدەكەنەۋە بەلكە گرقتىيان ئەۋەيە كە زۆرتىرئى شت لەسەر بابەتتىكى گرقتوۋ بلاۋبىكەنەۋە بۆنەۋەي لە لاىەك مەلەئى لەگەل دەزگا مېدىيايەكانى بەرامبەريان بىكەن و لەلايەكىتر زۆرتىرئى خوتنەر بۇ خۇيان پەيدا بىكەن جا خوتنەران بىزار دەبن يان سەريانئىدەشپوۋى يان ھەر چىيەكىيانئىدىرئى گرنىك نىيە بۇ ئەۋان !

لە كۆتايىشدا دەئىم خۇزگە - ھەرچەندە دارى خۇزگە بەرناگرئى - بەلام ھەر خۇزگە دەخوام : ۋەك چۈن ئاكام ئەۋە نىيە كە زۇر جار (كەي و چۈن و لەكۋى) كارمەندىكى تەلەفرىۋون ھەر بە نارەزۋى خۇي يان ھەر بە عەنتەرىي گۆرانىيەكى ھەرەباشى كوردى بۇ چەندىن مانگ يان بە سال بىنېز دەكا و لە ھەمانكاتىشدا گۆرانىيەكى ھەرە خراپى كوردى بە بۆنە و بەبى بۆنەۋە زوۋ زوۋ دەخاتە سەر و گۋىگرانى پى ۋەرسدەكا ..ئاۋەھاش ئاكام ئەۋە نەبا كە ئەۋ درامايە ھەيە و رايانگرتوۋە بۇ ئەۋەي ھىچ نەبا ئەۋ ھەموۋ شتانەم لا دروستنەباۋ خەم پىنەخواردباۋ ئەم بابەتەشم نەنووسىيا..چۈنكە بەراستىي ۋاھەستەكەم ئەم خەمخۇرىي و نووسىنانە ھىچ شتىك ناكۆرن نەگەر نەبەنە مامانى ھەندىك بزوۋتتەۋەي مروڤشەرۋەر و

پهرومرده‌بووی نیو هه‌ناوی کۆمه‌ن یان هه‌ندیگ بزووتنه‌وه‌ی مرۆڤه‌روه‌ر و په‌روه‌رده‌بووی نیو هه‌ناوی کۆمه‌ن نه‌و خه‌مخۆری و نووسینه‌نه نه‌که‌نه رۆشنکه‌ره‌وه‌ی ری‌ی تیکۆشان و گه‌یشتن به‌ گۆرانکارییه‌کی به‌رده‌وام .

dara@emrro.com

٢٠٠٧/٧/١